

Skal vi åbne os for katolicismen?

Evangelisk og katolsk

Når vi skal vurdere et kirkesamfund, er der to spørgsmål, som er centrale: Hvad er autoriteten? og Hvad er frelsesvejen?

De evangeliske kirker giver et fælles svar på disse spørgsmål: *Skriften alene* er den afgørende norm og autoritet i den kristne kirke. *Troen alene* knytter os til Jesus, og ved ham er vi retfærdige for Gud og frelst.

Når der siden reformationen har været et skel mellem de evangeliske kirker og den katolske kirke, skyldes det, at den katolske kirke giver helt andre svar på spørgsmålene.

Den katolske kirke hævder, at dens egen tradition i form af pavers og kirkelederes læremæssige udtalelser har samme autoritet som Bibelen. Traditionen må lydes som Gud selv, hvad enten den taler om skærsild, helgener, aflad, Marias himmelfart eller frelsen. Autoriteten er *Skriften og traditionen*.

Når det gælder frelsesvejen, afviser den katolske kirke, at vi frelses ved tro på Jesus alene. Jesus har ikke gjort alt til vor frelse! Vi bliver ikke retfærdige for Gud ved, at Jesu retfærdighed tilregnes os. Vi må selv blive retfærdige! Gud hjælper os ved at give os sin nåde i sakramenterne. Med nådens hjælp kan vi gradvist blive retfærdige nok til at blive frelst. Ingen ved dog, hvornår man er retfærdig nok. Derfor er det umuligt at få vished om frelse! Frelsesvejen er *Tro og gerninger*.

Ingen ny lære i den katolske kirke

Inden for de seneste årtier er der gjort adskillige forsøg på at nå frem til enighed om frelseslæren mellem evangeliske kristne og katolikker. I skandinavisk sammenhæng er vi bedst kendt med dokumentet 'Fælleserklæring om Retfærdiggørelseslæren' fra 1997. Det er en række katolske og lutherske teologers forsøg på at formulere en fælles lære om vejen til frelse. Med god grund er det imidlertid blevet påpeget af bibeltro lutherske teologer, at dokumentet ikke løser de læremæssige uenigheder, men blot tildækker dem med tvetydige formuleringer. Det er ikke et tilfælde, at det intet sted siges, at vi retfærdiggøres ved tro alene. For det kan og må en katolik ikke sige. Den katolske kirke fordømmer fortsat dem, som tror, at vi retfærdiggøres uden hensyn til vore egne gerninger ved tro på Jesus alene.¹ Dermed er det åbenbart, at den fortsat lærer en anden vej til himlen end Bibelen, som siger: "For af den nåde er I frelst ved tro. Og det skyldes ikke jer selv, gaven er Guds. Det skyldes ikke gerninger, for at ingen skal have noget at være stolt af". (Ef 2,8-9) "For vi mener, at et menneske gøres retfærdigt ved tro, uden lovgerninger" (Rom 3,28).

Intet fællesskab med katolikker

Den katolske kirke fornægter det bibelske evangelium om Jesu fuldbrogede frelse. Det betyder ikke, at der ikke kan være sande kristne i kirken. For Bibelen er der, og Guds Ånd kan og vil igennem dens ord lede mennesker til tro på Jesus. Men det sker i så fald på trods af kirkens egen lære. Kristne i den katolske kirke bør for deres tros skyld søge hen til menigheder, hvor der læres sandt evangelisk og bibelsk. Det samme gælder katolske præster, som kommer til evangelisk tro. De er kommet i konflikt med deres løfte om at lyde kirken og hører ikke hjemme i den længere.

I udgangspunktet må vi regne med, at en katolik er tro mod og følger den katolske kirkes falske lære. Netop derfor går det ikke an at have broderligt fællesskab med katolikker eller gøre brug af dem som forkyndere. De må betragtes som vranglærere, som vi ifølge Skriften må holde os fra

¹ Carsten Elmélund Petersen 'Fælleserklæringen om Retfærdiggørelsen' og Peter Olsen 'Tridentilerkoncillets canones om retfærdiggørelseslæren'; i: Teologi med hjertet, DBI, 2001

(Rom 16,17-18; 2 Joh 10-11). Ud fra denne vurdering har bibeltro evangeliske kirker frem til vor tid afvist fællesskab med katolikker. Det samme gælder de lutherske missionsforeninger i Skandinavien.

Men i vor tid synes der at være et opbrud på vej.

Opbrud

Stadigt flere ledere i de evangeliske kirker taler nu for, at vi åbner os for fællesskab med katolikker. Det understreges, at vi har meget at lære af dem - navnlig om fromhed og åndelighed.

Den svenske pinsepræst og forfatter *Peter Halldorf* er en fremtrædende repræsentant for denne tendens. Han giver udtryk for, at han føler sig lige godt hjemme blandt katolikker og evangeliske kristne og anbefaler, at vi evangeliske kristne åbner os for fællesskab med katolikker for at lære af deres fromhedsliv og åndelighed. Hans mange og i Skandinavien vidt udbredte bøger vidner om, hvad vi kan opnå af åndelige erfaringer, udvikling og indsigt herved.²

I de skandinaviske *Oase-bevægelser* er der en udtalt positiv holdning til kristent fællesskab mellem evangeliske kristne og katolikker og en betydelig åbenhed for katolsk åndelighed. Både i Sverige og i Danmark har man gjort brug af katolske forkyndere, og den danske Oase-bevægelses ledere har for nyligt tilkendegivet, at bevægelsens er økumenisk og dermed vil praktisere fællesskab med katolikker på lige fod med evangeliske kristne.³

Den amerikanske *Emerging Church-bevægelse* øver betydelig indflydelse i Skandinavien ikke mindst gennem præsten Brian McLarens bøger. Han understreger, at al erkendelse af Gud er mangelfuld. Derfor må vi lære af de forskellige kristne kirker – også den katolske. Målet er at opnå sand åndelighed og godhed. I denne proces bør vi ifølge McLaren lægge mindre vægt på, hvad der er læremæssigt sandt, og mere vægt på, hvad der fører til, at vi bliver gode.⁴

I mødet med disse holdninger rejser spørgsmålet sig, hvorfor de nye ledere er så frimodige i deres anbefaling af at åbne sig for den katolske åndelighed. Hvorfor er de ikke mere bekymrede for den ubibelske og uevangeliske lære?

Der gives næppe noget enkelt og entydigt svar. Men det er tydeligt, at de nye ledere forholder sig helt anderledes til den katolske kirke end de lutherske reformatorer. Måske kan vi få lys over forskellen ved at se på, hvad der fik Luther til at bryde med den katolske kirke.

Luthers erfaringer med katolsk åndelighed

Som munk anvendte Luther alle den katolske kirkes midler til åndelighed og fromhed: bøn, faste, stilhed, nattevågen, afsavn, mentorvejledning, skriftemål, pilgrimsvandring osv. Andre vurderede, at Luther nåede langt ad denne vej – at han blev både from og åndelig. Men selv vurderede han det helt anderledes, og hvorfor?

Når Luther så tilbage, fandt han årsagen i det enkle forhold, at han læste sin Bibel og troede på det, han læste! I Skriften mødte han en Gud, som i vrede dømmer alle dem, hvis udvendige fromhed dækker over indre urenhed. En Gud, som på dommens dag vil forkaste alle, som siger 'Herre, Herre...!', og som kan vidne om store oplevelser med Gud, men som ikke har gjort hans vilje! En Gud, som både kan og vil kaste mange, der bekender sig som kristne, i den evige ild.

² Interview i *Katolsk Orientering* 10. januar 2005; Jørgen Sejergaard: 'Nyåndelighedens udfordring', DBI-posten 7. september 2005

³ Se dokumenterne 'Derfor arbejder Dansk Oase økumenisk' og 'Retfærdiggørelse ved tro' på Dansk Oases hjemmeside: www.danskoase.dk. Se endv. Budskabet 5/2006, s.31-33

⁴ Brian McLaren 'A Generous Orthodoxy', Zondervan 2004, s. 113; Peter Olsen 'Evangeliskalismens historie', Budskabet 3/2007

Luther vidste, at hans liv på dommens dag skulle prøves af denne Gud, og hans evighed afhang af dommen. Derfor bestræbte han sig af al magt på at blive from og holde Guds bud. Og så erfarede han, hvad loven gør ved et menneske, når den får lov at gøre sin gerning - til bunds!

Luther blev *ikke* god, åndelig og from! Tværtimod erfarede han synden i hele dens dybde og kraft som en åndsmagt i hjertet, han hverken kunne drive eller rive ud. Den var med i alt, hvad han gjorde, og forurenede selv den frommeste bøn med hovmodige, urene og bespottelige tanker. Han blev *ikke* bedre: ”Jeg altid dybere sank ned, der var ej vej til salighed, i synden var jeg fangen!”⁵

Den katolske åndelighed sigtede på en forbedring af mennesket, så det kunne opleve sig selv mere gudhengiven og from og derfor med større frimodighed se dommens dag i møde. Luther oplevede intet af dette. For i Skriften mødte han en lov som pillede al hans indbildte fromhed fra hinanden, afslørede synd overalt og stillede ham strafskyldig over for Gud!

I denne nød kunne den katolske kirke ingen hjælp give ham! Den kunne opmuntre ham til at bede, meditere over Guds ord, skrifte, påkalde helgener og søge aflad for synderne. Men den kunne ikke løse ham fra kravet om, at han selv måtte blive anderledes og bedre. Det var nødvendigt. Det var kirkens lære. Han *måtte* blive bedre - eller gå fortabt!

Evangeliets hjælp

Hjælpen til Luther kom et andet sted fra. Gennem studiet af Skriften gik det op for ham, at hans egen åndelige fallit var Guds ønske og mål! At loven i Guds hånd netop tager sigte på at gøre synden åbenbar, stor og levende (Rom 3 og 7)! Loven vil nedbryde vores åndelige selvtillid og stille os tomhændede og strafskyldige over for Gud. Og hvorfor? Fordi Gud vil løse os fra os selv og fra vores loviske kredsen om os selv, hvor vi tror, det er vældig vigtigt for Gud, hvordan vi føler og har det med vores kristenliv. Gud vil vise os, at vores eget kristenliv aldrig har gjort og aldrig kommer til at gøre nogen positiv forskel over for ham. Der er kun én, der gør en positiv forskel i forhold til Gud: Jesus alene! Guds endemål er at knytte os til Jesus i liv, død og dom.

Da Luther fik lys over dette, begyndte nådens sol at stige op for ham. Han så, at Gud i Jesus allerede *har* frelst os – en gang for alle! Jesus har sonet al vor synd ind i det inderste hjertekammer. Jesus har opfyldt alle Guds bud og krav - for os! Den retfærdighed, Gud kræver af os, den har Jesus vundet til os. Hans retfærdighed gælder som vores retfærdighed over for Gud til enhver tid – uanset hvordan vi føler og har det! (Rom 4-6). Da Luther så dette, så han sig frelst - ved Jesus alene: ”Jeg følte mig født på ny, og jeg gik som gennem åbne døre ind i Paradis!”

Sand åndelighed

Det var Skriftens ord i lov og evangelium, som førte Luther til Jesus. Han erfarede, at begge sider af Guds ord bruges af den Ånd, når han leder os til og herliggøre Jesus for vore hjerter. Det er nådens Ånd, der både sårer og læger, dømmes og frikender!

Luther erfarede også, evangeliet om Jesus ikke blot er kilden til tro, men også til helliggørelse og sejr over synden! Ingen vinder sejr over synden under loven. Men i samme grad det bliver levende for os, at vi er under nåden for Jesu skyld – altid og uforanderligt, så fyldes vi med Ånd og kraft fra det høje. Så overskyldes vor samvittighed med Guds fred. Så tager Jesus selv bolig i os, og så fremmer han selv et nyt liv i os indefra (Rom 6,14; 8,1-4). Det er vejen til sand åndelighed! Ikke at vi arbejder med os selv under loven, men at vi glæder os over og trøster os ved Jesus under nåden og i denne frie tro tjener Gud ved at tjene vor næste. Det er bibelsk åndelighed!

Anti-krist

⁵ Luthers salme: 'Nu fryde sig hver kristen mand', DDS 487 v.2

Lige så stor Luthers glæde var over evangeliet om Jesus, lige så stor var hans sorg over, at den katolske kirke forkastede det. Da det blev klart, at kirken stod fast på denne holdning, fastslog han, at den var antikristelig, og at paven var antikrist selv. Umiddelbart kan det synes underligt, da antikrist ifølge NT repræsenterer 'lovløshedens hemmelighed' (2 Tess 2,7). Er paven ikke netop meget fokuseret på at fremme respekt og lydighed mod loven?

Der falder lys over spørgsmålet ved at se på Jesu anvendelse af ordet 'lovløshed'. Han bruger det om farisæerne, som udenpå er smukke, men indeni er fulde af al slags urenhed. Under en skal af ydre lovlydighed bærer de ifølge Jesus på en afgrundsdyb 'lovløshed' i deres indre - men det forbliver en hemmelighed. For de fornægter og forkaster den lov, som trænger til bunds, afslører synden i det indre, fælder dom over dem - og derved driver dem til Jesus (Mt 23,27-28)!

Netop dette kendetegnede den katolske kirke på Luthers tid - og gør det i dag. Den afviser den lov, som afslører vor indre lovløshed og fratager os al vor egen retfærdighed. Den insisterer på, at vi både kan og skal blive gode og retfærdige, og al dens åndelighed tager sigte på at hjælpe os til det! Nogle mennesker vil opleve at kirken hjælper dem i denne retning, og de vil måske anbefale andre at åbne sig for den katolske åndelighed. Men hvad fører det til? Det er farisæernes vej, og den fører mod evig dom og fortabelse! Der er kun én retfærdighed, der holder på dommens dag - Jesu retfærdighed! Og der går én vej frem til denne retfærdighed - gennem lovens dom over os og evangeliets ord om Jesus!

I dette lys forstår man, hvorfor Luther betegnede den katolske kirke som antikristelig. For den trodser og fornægter den Ånd, som ved lov og evangelium fører os til Kristus.

Hermed kastes der måske også lys over det spørgsmål, vi indledte med. Hvorfor er der så stor åbenhed i de evangeliske kirker i dag for den katolske åndelighed? Bunder åbenheden dybest set i ønske om at få hjælp til at opbygge en fromhed, åndelighed og retfærdighed hos os selv, som lykkes, og som vi kan glæde os over? Er den udtryk for en manglende forståelse for og fortrolighed med, hvordan Ånden handler med os, når han ved lov og evangelium leder os til Jesus og lader al vor glæde bero på ham? Uden forståelse herfor og fortrolighed hermed, er det umuligt at se den afgrundsdybe forskel på evangelisk og katolsk åndelighed.

Noget at lære?

Kan der ikke alligevel være noget godt at lære i den katolske kirke? Jo, som der hos mange jøder var en lidenskab og nidkærhed, som Paulus kunne anerkende, sådan er der det også hos mange katolikker (Rom 10,2). Den kommer til udtryk i villighed til disciplin, afsavn og prioritering af det, som er vigtigt. Mon ikke, vi har meget at lære her?

Men hvad er da det vigtige, som må prioriteres? I Bibelens lys er det først og fremmest tilegnelsen af det ord, som beriger og fornyer os i troen på Jesus. Dernæst er det tjenesten i bøn og omsorg for vores næste. Her går vejen til sand bibelsk åndelighed!

I denne sammenhæng kan der meget vel også være visse ydre former for samling om og formidling af Guds ord i den katolske kirke, som vi kan lære af. Det er der en lang tradition for - helt tilbage til reformationen. De evangeliske reformatorer erkendte, at den katolske kirke midt i sit frafald havde taget vare på nogle ydre former for andagt og sjælesorg, som gik helt tilbage til den ældste kristne kirke. Det gjaldt bl.a. skriftemålet og tidebønnerne. Noget tilsvarende kan siges om retræten, hvor man for en tid trækker sig tilbage fra dagligdagens almindelige gøremål og uro for at samle sig om Guds ord og bønnen. Men det afgørende er netop, at de ydre former tjener til samling om og tilegnelse af det ord, som ved lovens dom og evangeliets trøst knytter os til Jesus alene.

Vejen frem

I de skandinaviske missionsforeninger har vi længe været velsignet med en forkyndelse, som har ført os ind i evangeliets trøst og frihed. Generation efter generation har erfaret, at livet, glæden og lysten til at tjene Gud vælder ud fra evangeliet om Jesus og hans gerning for os.

Men er det fortsat sådan? Er vores forkyndelse fortsat kendetegnet ved klar og kraftfuld forkyndelse af lov og evangelium? Eller formes den af ønsket om at hjælpe folk til en kristendom, de kan have det godt med? Går vi selv med på tidens almenreligiøse ønske om en kristendom, som kan få os til at føle os selv åndelige, fromme og gode? I så fald bør vi ikke undre os over, at mange bevæger sig mod den katolske kirke. For da giver vi dem ikke selv noget bedre.

Vejen frem er ikke bare at advare mod den katolske kirke, selvom der er al god grund til det. Vejen frem går ind i en fornyet tilegnelse af og forkyndelse af det ord fra Gud, som i et og alt leder os til Kristus og herliggør ham for vore hjerter. Gud hjælpe os til det!

Mikkel Vigilius